

Nr 18

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för medicin i förebyggande syfte.

Andra lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 372 i första kammaren av herrar *Arvidson* och *Isacson* samt nr 445 i andra kammaren av herr *Hedin m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till 1963 års höstriksdag rörande ersättning från sjukkassa för medicin som av legitimerad läkare ordinerats i förebyggande syfte".

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 445.

Gällande bestämmelser och frågans tidigare behandling

Enligt lagen om allmän försäkring utges ersättning för läkarvård endast vid sjukdom. Förmånerna enligt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel utgår likaledes endast vid sjukdom. Den allmänna sjukförsäkringen avser alltså icke den förebyggande hälsovården. I den *proposition, nr 312 år 1946*, vari förslag till lag om allmän sjukförsäkring ursprungligen förelades riksdagen, anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, rörande försäkringens allmänna innebörd följande.

Socialvårdskommittén har funnit den föreslagna försäkringen böra begränsas till att avse ersättning allenast när försäkrad drabbas av sjukdom. Kostnader, som icke ha sin grund i sjukdom, skola sålunda icke ersättas enligt förslaget. Jag anser det välbetänkt, att den här förevarande försäkringen till en början begränsas till att i stort sett avse allenast de områden och prestationer, som av kommittén föreslagits. Sedan någon erfarenhet vunnits om lagens verkningar, torde spørsmålet om utökande av hjälpformerna få upptagas till omprövning. Detta gäller bland annat de hälsovårdande åtgärderna. Att den förebyggande hälsovården är av särskilt intresse för försäkringen behöver knappast understrykas.

Socialförsäkringsutredningen underströk i sitt år 1952 avgivna betänkande angående sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring (SOU 1952: 39) angelägenheten av att frågan om den förebyggande vårdens ställning inom sjukförsäkringen prövades så snart ske kunde. Vid remissbehandlingen av utredningens förslag betonades även från flera håll vikten av att denna fråga snarast upptogs till prövning.

I den *proposition, nr 178 år 1953*, genom vilken vissa förslag till ändringar i den då gällande sjukförsäkringslagen förelades riksdagen, uttalade *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, att frågan om den förebyggande hälsovården var mycket svårlöst samt anförde vidare:

Sålunda lär det vara meningslöst att sjukförsäkringsvägen finansiera periodiskt återkommande hälsoundersökningar, då någon försäkringsrisk härvidlag ej finnes. De läkarresurser, som kan påräknas för den sjukdomsförebyggande verksamheten, torde även bli begränsade. Jag anser det sålunda inte vara möjligt att utan en ingående undersökning ålägga sjukförsäkringen uppgifter på det sjukdomsförebyggande området. En utredning härom torde böra komma till stånd först sedan den nya försäkringen vunnit en viss stadga.

I *motionerna I: 41 och II: 47 vid 1956 års riksdag* framlades förslag i syfte att möjliggöra läkarvårds- och läkemedelsersättning vid förebyggande vård i viss begränsad omfattning, nämligen till personer, som med till visshet gränsande sannolikhet varit utsatta för smitta av sjukdom, vars utbrott kunde förhindras genom behandling under inkubationsstadiet. Till komplettering av detta förslag framställdes i *motionerna I: 127 och II: 173* vid samma riksdag ett yrkande av innebörd att bakteriologiska preparat skulle tillhandahållas till nedsatt pris. Sistnämnda förslag innebar att prisnedsättningen för nämnda preparat skulle tillämpas jämväl vid övriga fall av förebyggande vård samt vid sjukdom.

Andra lagutskottet yttrade i *utlåtande nr 42 år 1956* i anledning av *motionerna bl. a.*

Den förebyggande hälsovården är uppenbarligen av den allra största betydelse för folkhälsan. Att dylik vård även är av särskilt intresse för sjukförsäkringen torde knappast behöva understrykas. Under förarbetena till sjukförsäkringslagen har i olika sammanhang framhållits angelägenheten av att frågan om den förebyggande vårdens ställning inom sjukförsäkringen prövades så snart ske kunde. Vid framläggandet år 1953 av *proposition med förslag till ändringar i sjukförsäkringslagstiftningen* framhöll *föredragande departementschefen*, att det icke vore möjligt att utan en ingående undersökning ålägga sjukförsäkringen uppgifter på det sjukdomsförebyggande området, samt uttalade, att en utredning i ämnet torde böra komma till stånd först sedan den nya försäkringen vunnit en viss stadga.

Att under sjukförsäkringen införa endast det begränsade område av den förebyggande vården, som aktualiserats i *motionerna I: 41 och II: 47*, synes utskottet vara förenat med betydande administrativa och andra praktiska olägenheter. Med hänsyn bland annat härtill synes det utskottet icke heller vara lämpligt att utan föregående undersökning på sätt i *motionerna I: 127 och II: 173* föreslås införa de bakteriologiska preparaten under läkemedelsförordningens bestämmelser om prisnedsättning. Utskottet kan därför icke nu tillstyrka bifall till förevarande motioner. Inom ramen för en utredning angående den förebyggande vårdens ställning över huvud taget inom sjukförsäkringen kommer emellertid de i *motionerna* framlagda förslagen naturligt under prövning. Utskottet vill understryka vikten av att en dylik utredning kommer till stånd. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giver till känna vad utskottet sålunda anfört.

I skrivelse till Kungl. Maj:t gav riksdagen såsom sin mening till kända vad utskottet anfört.

Frågan om läkarvårds- och läkemedelsersättning vid förebyggande vård ingår i det uppdrag som anförtrotts 1961 års sjukförsäkringsutredning. I direktiven till utredningen framhålles att ett mycket nära samband föreligger mellan den förebyggande hälsovården och sjukvården och att den förebyggande vården står mycket nära de intressen som beröres av sjukförsäkringslagstiftningen. Det uttalas vidare att hithörande spörsmål bör förutsättningslöst prövas.

Motionerna

Motionärerna anser det vara ett uppenbart missförhållande att den enskilde själv måste bekosta medicin, t. ex. gammaglobulin eller kikhostevaccin, som ordinerats i sjukdomsförebyggande syfte. De anser därför att frågan om ersättning för sådana kostnader bör utbrytas från de andra i sjukförsäkringsutredningens uppdrag ingående spörsmålen och göras till föremål för särskild lagstiftning.

Utskottet

Ersättning för förebyggande hälsovård utges inte inom den allmänna sjukförsäkringen. Ej heller utgår förmånerna enligt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel annat än vid sjukdom.

Frågan om den förebyggande vårdens ställning inom sjukförsäkringen har emellertid sedan länge varit föremål för uppmärksamhet från statsmakternas sida. Redan vid framläggandet av förslaget till lag om allmän sjukförsäkring uttalade departementschefen, att spörsmålet om utökande av hjälpformerna fick upptagas till omprövning, sedan någon erfarenhet vunnits om lagens verkningar, och att detta bland annat gällde den förebyggande hälsovården.

I december 1961 tillkallade chefen för socialdepartementet särskilda sakkunniga med uppgift att företa en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen. Enligt direktiven för denna utredning, 1961 års sjukförsäkringsutredning, skall den bland annat överväga, huruvida sjukförsäkringen bör åläggas uppgifter på det sjukdomsförebyggande området.

I förevarande motioner har yrkats att spörsmålet om ersättning för medicin, som ordinerats i förebyggande syfte, utbrytes från övriga frågor som behandlas av förutnämnda utredning så att förslag i denna del kan framläggas redan till 1963 års höstriksdag.

Bland de problem som aktualiseras vid övervägandet av förebyggande åtgärder rymmes även frågan om ersättning från sjukförsäkringen för hälsokontroll. Vidare föreligger nära samband med andra frågor, som överväges av sjukförsäkringsutredningen, däribland problemet om ersättning för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än läkar- och sjukhusvård. De nu berörda frågorna bör lämpligen upptas till behandling i ett sammanhang. Utskottet

finner därför inte skäl till något sådant riksdagens initiativ som föreslås i motionerna.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 372 och II: 445, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Nyman*, Hübinette, Erik Filip Petersson och Thorsten Larsson;

från andra kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Odhe, fröken Sandell, herrar Wiklund i Stockholm, Fredriksson, Jönsson i Ingemarsgården, Björkman och Gomér*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.